অধ্যায় ১১ : সত্যেন্দ্রনাথ শর্মা : রমন্যাসর যুগ

অধ্যায় গাঁথনি

১১.১ উদ্দশ্যে

১১.২ পরিচয়

১১.৩ সত্যেন্দ্রনাথ শর্মা : রমন্যাসর যুগ – মূল পাঠ

১১.৩.১ সাধারণ আলোচনা

১১.৪ অধ্যায়টরি পরা আমি কি শিকিলোঁ

১১.৫ অধিক জানিবলৈ

১১.৬ অগ্রগতরি খতয়িান

১১.৭ আর্হি প্রশ্ন

উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন করি আপুনি–

- ‘রমন্যাসর যুগ’ শীর্ষক পাঠটোর মূল বষিয়বস্তুর লগত পরিচতি হ’ব আরু আলোচনা আগবঢ়াব পারবি।

১১.২ পরিচয়

ইয়ার আগর অধ্যায়টোত আপুনি সত্যেন্দ্রনাথ শর্মার জীরন আরু কৃতি সম্পর্কে সম্যক ধারণা লাভ করিলে লগতে গদ্যকার সত্যন্দ্রনাথ শর্মা আরু সত্যন্দ্রনাথ শর্মার গদ্যশলৈীর বিষয়ে অধ্যয়ন করিলে। এইটো অধ্যায়ত আপুনি আন এজন মহান অসমীয়া সত্যেন্দ্রনাথ শর্মাই রচনা করা ‘রমন্যাসর যুগ’ শীর্ষক নবিন্ধ এটা অধ্যয়ন করবি।

মন করবিলগীয়া যে এইটো অধ্যায়টো আপুনি অধ্যয়ন করবিলগীয়া নবিন্ধটোও পৃথকভারে লখিা কোনো প্রবন্ধ নহয়। সত্যেন্দ্রনাথ শর্মাই লখিা অসমীয়া সাহত্যিরি বুরঞ্জী অসমীয়া সাহত্যিরি সমীক্ষাত্মক ইতবিৃত্ত শীর্ষক পুথখিনর এটা অধ্যায়। অসমীয়া সাহত্যিরি বুরঞ্জী তথা জাতীয় জীরনত প্রভার বস্তিার করা দুটা প্রধান ঘটনা আছলি – অসমর নরবৈষ্ণর আন্দোলনর আরম্ভণি আরু তার পরর্বর্তী সময়ত সংঘটতি হোৱা রমন্যাসবাদী আন্দোলন। ইয়ারে প্রথমটোর বষিয়ে আপুনি অধ্যায় ৯ত অধ্যয়ন করলিে। এইটো অধ্যায়ত আপুনি পরর্বর্তী বষিয়টোর বষিয়ে অধ্যয়ন করবি। জোনাকী কাকতরবোকোচাত উঠি অসমীয়া সাহত্যিরি প্রর্বশে করা রমন্যাস কুঁরবীয়ে অসমীয়া সাহত্যিরি ধারাটোকে সম্পূর্ণরূপে সলাই পলোলে। সইেবাবইে আপোনাক অসমীয়া সাহত্যি-সংস্কৃতি, জাতীয় জীরনত প্রভার পলোৱা এই সময়ছোৱার বষিয়ে অধ্যয়ন করবিলৈ এই বষিয়টো নর্বাচন করি দয়িা হছে। অধ্যায়টো অধ্যয়ন করি আপুনি অসমত আরম্ভ হোৱা নরন্যাস আন্দোলনর বষিয়ে সম্যক ধারণা লাভ করবি।

১২.৩ ৰমন্‌যাসৰ যুগ : মূল পাঠ

জ'নাকীৰ জন্‌ম :হমেচন্‌দ্ৰ, গুণাভিৰাম আৰু তখেতেসকলৰ সহযোগীসকলে অসমীয়া সাহিত্যিৰ যি ভেটি নিৰ্মাণ কৰিলে তাত মন্‌দিৰি নিৰ্মাণ কৰিবলৈ নতুন এদল পাশ্চাত্য শিক্ষিতি ডকো আগবাঢ়ি আহিলি। বঙলা ভাষা স্কুল আদালতৰপৰা বহিষ্কাৰ হ'ল যদিও, বঙালীৰ প্ৰভাৱ কমা নাছলি আৰু সেই ভাষাক পুনৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ ততেয়িাও চেষ্টাৰ বিৰাম হ'ৱা নাছলি। গতিকে সাহিত্যিক টনকিয়াল কৰি নুতুলিলে আৰু সাহিত্যি প্ৰচাৰৰদ্‌বাৰা জাতিকি আত্মচেতেন কৰি তুলিব নোৱাৰিলে অসমীয়াত্ব অক্ষুণ্ণ ৰখা টান হ'ব ভাবিয়েই শিক্ষিতি ডকোদল কৰ্মকৃষ্ণত্বেৰত নামলি। এই ডকোদলৰ প্ৰায় সকলো'ৱেই আছলি কলিকতাৰ কলেজত পঢ়া ছাত্ৰ আৰু সেই কাৰণেই তওঁলো'কৰ আন্দো'লনৰ কেন্দ্ৰস্থলো আছলি কলিকতাই। ১৮৭২ চনত কলিকতীয়া অসমীয়া ছাত্ৰই 'অসমীয়া সাহিত্যি চ'ৰা' [Assamese Literary Society] স্থাপন কৰছিলি। ইয়াৰ প্ৰভাৱ ক্ৰমে ক্ষীণ হৈ অহাত ১৮৮৮ খ্ৰীষ্টাব্দত সভাৰ নতুন নামকৰণ কৰি 'অসমীয়া ভাষা উন্নতি সাধিনী সভা' কৰা হয়, চমুকৈ অ. ভা. উ. সা. সভা। সভাই এখন মুখপত্ৰ উলিয়াবলৈ স্থিৰি কৰি পাছৰ বছৰত চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ অৰ্থ সাহায্যত ১৮৮৯ চনৰ জানুৱাৰীত জ'নাকীৰ কাকত প্ৰকাশ কৰিবলৈ লয়। এই সভা ১৮৮৮ ৰপৰা প্ৰায় ৮/৯ বছৰ কাল কলিকতীয়া অসমীয়াৰ একমাত্ৰ সাংস্কৃতিকি অনুষ্ঠান ৰূপে ক্ৰিয়াশীল হৈ আছলি আৰু এই সভাৰ সকলো'ে সভ্যৰ ভিতৰত ৰমাকান্ত বৰকাকতিৰ বৰঙনি সকলো'তকৈ বেছি। ১৮৮৮ চনত কলিকতাত তওঁলো'কে 'অসমীয়া ভাষাৰ উন্নতি সাধিনী সভা' [অ. ভা. উ. সা.] নামে এখন আলো'চনা চক্ৰ বা সভা স্থাপন কৰে। এই সভাৰ বিভিন্নি বঠৈকত অসমীয়া সাহিত্যিৰ বিভিন্নি দশিৰ উন্নতি সাধনৰ প্ৰচেষ্টা হ'ল। [১] পুৰণি পুথি সংগ্ৰহ আৰু প্ৰকাশ [২] অসমৰ সকলো'ে শিক্ষানুষ্ঠানত অসমীয়াৰ প্ৰচলন, [৩] অশুদ্ধ ব্যাকৰণ আৰু বৰ্ণবিন্যাসৰ ঠাইত শুদ্ধ ব্যাকৰণ আৰু বৰ্ণবিন্যাস প্ৰচলন, [৪] সংস্কৃত বা আন ভাষাৰপৰা ভাল ভাল পুথিৰ অনুবাদকৰণ, [৫] অসমৰ সামাজিকি আৰু ধাৰ্মিকি ৰীতি নীতিৰ বৃত্তান্ত সংগ্ৰহ আৰু বুৰঞ্জী-প্ৰণয়ন; [৬] সাহিত্যিৰ আৰু পাঠ্য-পুথিৰ অভাৱ দূৰীকৰণ আদি বহুতো উদ্দেশ্যে লৈ উক্ত সভা স্থাপতি হছৈলি। সেই সংকল্প বা উদ্দেশ্যে কাৰ্যত পৰিণত কৰিবলৈ ১৮৮৯ চনত সভাৰ মুখপত্ৰ স্বৰূপে জ'নাকী নামৰ কাকত মাহকৌয়াকৈ প্ৰকাশ কৰে। এই কাকততেই শিক্ষিতি ডকোদলৰ সাহিত্যি প্ৰচেষ্টাৰ 'বকিৰিণ কেন্দ্ৰ' [Radiating centre] হৈ পৰলি। এই ডকোদলৰ ভিতৰত আগৰণুৱা আছলি লক্ষ্মীনাথ বজেবৰুৱা, চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা, হমেচন্দ্ৰ গোস্বামী, পদ্মনাথ বৰুৱা, সত্যনাথ বৰা, আৰু কনকলাল বৰুৱা আদি। প্ৰথম সম্পাদক আছলি চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা। জ'নাকীয়ে প্ৰাচ্য আৰু পাশ্চাত্য ভাবধাৰাৰ মাজত সংযোগসেতু স্থাপন কৰলি। ইউৰোপৰ বিশেষকৈ ইংৰাজী সাহিত্যিৰ ভাব [contents] আৰু ৰূপৰ [forms] আদৰ্শত অসমীয়া সাহিত্যি সৃজন কৰিবলৈ এওঁলো'ক ব্ৰতী হ'ল। ইংৰাজী সাহিত্যিৰ সংমিশ্ৰণৰ ফলত জ'নাকীৰ প্ৰাৰম্ভিকি কালছো'ৱাত লটিকিাই প্ৰহসন, পদুম কুঁৱৰী আৰু লাহৰী উপন্যাস, ভ্ৰমৰৰঙ্গ নামৰ অনুবাদ নাটক, 'কৃপাবৰ বৰুৱা' চৰিত্ৰি পুথি সমালো'চনা আৰু কবিতাৰ ন ন ৰূপ, ভাব আৰু ছন্দৰ উদ্ভৱ হয়।

ৰমন্‌যাসৰ প্ৰভাৱ : জ'নাকীৰ পৃষ্ঠপো'ষকসকলে উক্ত কাকতৰ যোগেদি আৰু স্বতন্ত্ৰ পুথি ৰচনাৰ যোগেদি অসমীয়া সাহিত্যিলৈ প্ৰবাহিতি কৰি আনে ইংৰাজী ৰোমাণ্টিকি ভাবাদৰ্শ আৰু ৰূপ। ইউৰোপিত বা ইংলণ্ডত যি যি কাৰণত অষ্টাদশ শতিকাৰ শেষে আৰু ঊনবিংশৰ

পূৰ্‌বাৰ্‌ধত ৰোমাণ্‌টকি আন্‌দোলনৰ সৃষ্‌টি হছৈলি অসমত সহৈবোৰ কাৰণ প্ৰকাশ পোৱা নাছলি। অসমত ডাল ধৰাহিঁ [graft] সহৈ ৰোমাণ্‌টকি ভাবাদৰ্‌শ স্থাপন কৰা হছৈলি। ফৰাচী বপ্‌লৱৰ সাম্‌য, মৈত্ৰী আৰু স্বাধীনতাৰ ধৰনি আৰু ভাবাদৰ্‌শ, ৰুছোৰ প্ৰকৃতিৰ বুকুলৈ উভতি যোৱাৰ আহ্‌বন, কাণ্‌ট-হগেলৰ [Kanta and Hegel] অতীন্‌দ্ৰিয়বাদী দৰ্‌শনে নৱন্‌যাস আন্‌দোলনৰ সৃষ্‌টিত সহায় কৰছিলি। অসমত তেনে ৰাজনৈতিক বা দাৰ্‌শনিক পৰিৱেশে সৃষ্‌টি হৈ ৰমন্‌যাস ভাবধাৰা গঢ়ি উঠা নাছলি। বঙ্গদেশত ঊনবিংশ শতাব্দীৰ নৱজাগৰণৰ লগত ৰমন্‌যাস আন্‌দোলনো সংশ্লিষ্‌ট হৈ সাহিত্যিত আৱগেক প্ৰাধান্য দি যি নতুন প্ৰৱাহ বোৱাই অনা হছৈলি তাৰ ঢৌৱে অসমীয়া ডকো কবি-সাহিত্যিকিসকলকেো ভালকৈ কোবাই যায়। ফলত অসমৰ মাটিত স্বাভাৱিকভাৱে নগজলিওে এই ৰমন্‌যাসৰ ভাবাদৰ্‌শক অসমীয়া লখেকসকলে আপোন কৰি ল'ব পাৰছিলি। অৱশ্যে ৰমন্‌যাস ভাবাদৰ্‌শৰ লগত সুৰ মলিাবলৈ অসমীয়া কবসিকলৰ অনুকূল মানসকি আৰু প্ৰাকৃতকি পৰিৱেশে নথকা নহয়। অসম প্ৰকৃতিৰ কাম্‌যকানন। ৰসন্‌যাসবাদত প্ৰকৃতিৰ যি প্ৰশস্‌তি ধৰনতি হছৈলি, বচৈত্ৰিৱ্‌যময়ী প্ৰকৃতিৰ ৰাজ্য অসমৰ কবসিকলে সহজে সহৈ আদৰ্‌শৰ লগত সহানুভূতি স্থাপন কৰিব পাৰছিলি। দূৰ অতীতলৈ শ্ৰদ্‌ধাবস্‌িময় দৃষ্‌টিৰে অৱলোকন কৰা ৰমন্‌যাসবাদী কবতিা আৰু সাহিত্যিৰ অন্‌যতম লক্‌ষণ। মাত্ৰ তনিকিুৰি বছৰৰ আগতে স্বাধীনতা হৰেুওৱা অসমীয়া কবি-সাহিত্যিকিসকলে স্বাধীন যুগৰ শৌৰ্‌য বৰি্‌যবমিণ্‌ডতি অতীতলৈ প্ৰীতশ্ৰিদ্‌ধাৰ ভাবৰেে উভতি চোৱাৰ বাসনাৰ লগত ৰমন্‌যাসবাদৰ অতীত প্ৰীতিৰ সংযোগ স্বভাৱসদ্‌ধি যনেহৈ ধাৰণা নহৈ নাথাকে। চহা আদমি জীৱনপদ্‌ধতিৰ লগত সহানুভূতি স্থাপনৰ ক্‌ষত্ৰেতো এই কথা ক'ব পাৰি যে ঊনবিংশ শতাব্দীৰ শযোৰ্‌ধৰ অসমত আদমি-চহা জীৱনৰে প্ৰাধান্য আছলি আৰু বহুতো লখেক এই সমাজৰে অন্‌তভুৰ্‌ক্‌ত আছলি। কন্তিু চহা আদমি জীৱনৰ সৰলতালহৈে তওেঁলোকৰ চকু পৰছিলি, দুখ নৰি্‌যাতনলৈ চকুপৰা নাছলি। যাহওক অসমীয়া কবি সাহিত্যিকিৰ পক্‌ষে ৰমন্‌যাসবাদৰ ভাবাদৰ্‌শৰ লগত সহানুভূতি বা সহানভূতি স্থাপন কৰাত কহৈটামান কাৰণত সহজ হৈ পৰছিলি। ৰমন্‌যাসৰ প্ৰকৃতপ্ৰিীতি ভাৰতীয় কাব্য ইতহিাসত অপৰচিতি বস্তু নহয়। সহৈদৰে অতীত ৰোমন্থনো অজ্‌ঞাত বস্তু নহয়। কন্তিু কবতিাৰ মন্‌ময়ধৰ্‌মতিা আমাৰ বষৈ্ণৱ সাহিত্যিৰ পৰম্‌পৰাত গঢ়ি উঠা সাহিত্য-জগতত সম্‌পূৰ্‌ণ নতুন ধাৰণা আৰু দৃষ্‌টভিঙ্গী বুলি ক'ব পাৰি। ৰমন্‌যাসবাদৰ এইটো বশিষ্‌ট দান। কবসিকলে 'আপোনমনৰ মাধুৰী সানি' কল্‌পনাৰ সৌৰভ ঢালি, আবগেৰ মাদকতা সঁচি কবতিাক 'সহৃদয়সংবাদী' কৰি তোলা নতুন কাব্যনীতি ৰমন্‌যাসৰ প্ৰধান বশৈষ্‌ট্যি। বাট্‌ৰাণ্‌ড ৰাছলে Romanticism-ৰ প্ৰধান বশৈষ্‌ট্যিলৈ আঙুলয়িাই কছৈ: 'The romantic movement is characterised, as a whole, by the substitution of aesthetic for utilitarian standards (HWP. P. ৭০৩) এই ৰোমাণ্‌টকি প্ৰভাৱ দুটা পথদেি অসমীয়া সাহিত্যিত প্ৰৱশে লাভ কৰছিলি। [১] বঙালী সাহিত্যিৰ যোগদেি আৰু [২] ইংৰাজী সাহিত্যিৰ যোগদেি।

ৰোমাণ্‌টকি সাহিত্যিৰ সংজ্‌ঞা বভিন্নি সমালোচকে বভিন্নিভাৱে দছিে আৰু প্ৰত্যকেটো সংজ্‌ঞাতে সকলোবোৰ লক্‌ষণ প্ৰকাশ নাপালওে কছিু কছিু বশিষেত্ব প্ৰকাশ পাইছে। কোনোৱে ইয়াক বস্‌িময়ভাৱৰ নৱজাগ্‌ৰত চতেনা ৰ [Renaissance of wonder], কোনোৱে সুন্‌দৰৰ লগত অদ্‌ভুতৰ সংযোগ ২ [Addition of strangeness to beauty], কোনোৱে ইয়াক সাহিত্যিত উদাৰপ্‌ৰণতা ৩ [liberalism in literature] কোনোৱে অতীতৰ প্ৰতি শ্ৰদ্‌ধা ৪ [adoration of the past], কোনোৱে সাহিত্যিত আত্‌মমুক্‌তি ৫ [emancipation of the ego] আৰু কোনোৱে আকৌ কল্‌পনা-প্ৰৱণতাৰ অসামান্য বকিাশ

[extraordinary development of imaginative sensibility] বুলি আখ্যা দিছে। ইংৰাজী সাহিত্যৰ অন্যতম বুৰঞ্জীলেখক কম্পটম ৰকিটে ৰোমাণ্টিচিজিমিৰ তিনিটা প্ৰধান লক্ষণ উল্লেখ কৰিছে [ৰ] ৰহস্যৰ ভাবানুভূতি [sense of mystery] [২] বৌদ্ধিক ঔ□সুক্যৰ আতিশয্য [exuberant intellectual curiosity] [৩] জীৱনৰ সহজাত সৰলতাৰ প্ৰতি প্ৰৱণতা [instinet for elemental simplicities of life] মুঠতে ক'বলৈ গ'লে ব্যক্তিসিত্ত্বাৰ প্ৰাধান্য, প্ৰকৃতি-প্ৰীতি, সাধাৰণ প্ৰাণী বা পদাৰ্থৰ প্ৰতি উদাৰ মনোভাব, বাস্তবমুখিতা, অতীতৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা আৰু ভৱিষ্যতৰ ৰঙনি কল্পনা। কল্পলোকৰ সৃষ্টিৰ সহায়ত আত্মমুক্তিৰ প্ৰচেষ্টা, প্ৰেমে আৰু সৌন্দৰ্যৰ পূজা, জাগতিক সৌন্দৰ্যৰ প্ৰতি বিস্ময়মিশ্ৰিত দৃষ্টি, প্ৰিয়াৰ ৰূপ আৰাধনা আৰু বিশ্বিপ্ৰকৃতিত প্ৰিয়াৰ ৰূপদৰ্শন, আৰু অতীন্দ্ৰিয়বাদ, সুদূৰৰ আকৰ্ষণ, জীৱনৰহস্যভেদৰ বৌদ্ধিক প্ৰচেষ্টা এইবোৰ ৰোমাণ্টিক সাহিত্যৰ প্ৰধান লক্ষণ। কৱেল যে কবিতা বা কাব্যতহে এইবোৰ লক্ষণ পৰিস্ফুত হৈছিল এনে নহয়, কম বেছি পৰিমাণে উপন্যাস-গল্প আদিতো ইয়াৰ অভিব্যক্তি দেখা যায়। এই ৰোমাণ্টিক সাহিত্যৰ প্ৰভাৱ যে কেৱল জোনাকীৰ পৃষ্ঠপোষকসকলৰ ৰচনাতহে প্ৰতিফলিত হৈছিল এনে নহয়, দৰাচলতে দ্বিতীয় মহাসমৰ আৰম্ভলৈকে ইয়াৰ প্ৰভাৱ অক্ষুণ্ণভাৱে চলিছিল।

ৰঙলাৰ প্ৰভাৱ : ঊনবিংশ শতাব্দীৰ শেষাৰ্ধৰ লেখকসকলৰ এহাতে যেনেকৈ ইংৰাজী সাহিত্য তথা পাশ্চাত্য ভাবধাৰাৰদ্বাৰা প্ৰভাৱিত হৈছিল তেনেকৈ সমসাময়িক বঙ্গদেশৰ ভাবধাৰা আৰু সাহিত্যৰদ্বাৰাও অকৃষ্ট নোহোৱাকৈ থকা নাছিল। সেই সময়ত বঙ্গদেশত পুনৰ জাগৰণৰ (renaissance] ফলত সামাজিক, সাংস্কৃতিক আৰু ৰাজনৈতিক পৰিৱৰ্তনৰ সূচনা হৈছিল। ৰাজা ৰামমোহন ৰায়, মহৰ্ষি দেবেন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰ, ঈশ্বৰচন্দ্ৰ বিদ্যাসাগৰ আদিৰ সামাজিক আৰু ধৰ্মীয় ক্ষেত্ৰত সংস্কাৰ ভূমিকা, 'ইয়ং বেঙ্গল ছোছাইটি'ৰ বিপ্লৱী ভূমিকা, চপিাহী বিদ্ৰোহ আৰু সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত মধুসূদন দত্ত, বহিাৰীলাল, নবীন সেন, হেমে বন্দোপাধ্যায় আৰু বঙ্কিমচন্দ্ৰৰ ভূমিকাই বংগ সমাজলৈ নৱজাগৰণৰ প্লাৱন অনাৰ আয়োজন কৰিছিল। কলিকিতাত অধ্যয়ন কৰা অসমীয়া ছাত্ৰসকলক বংগীয় নৱজাগৰণৰ ঢৌৱে ভালকৈ স্পৰ্শ কৰিছিল। লম্বোদৰ, সত্যনাথ, লক্ষ্মীনাথ, হেমচন্দ্ৰ গোস্বামী আদি জোনাকী যুগৰ লেখকসকলে ল'ৰালি কালৰপৰা বঙলা ভাষাত শিক্ষা লাভ কৰাত বঙলা সাহিত্যৰ লগতো তওঁলোকৰ পৰিচয় ঘটিছিল। আমাৰ লেখকসকলে ইংৰাজী সাহিত্যৰ লগতে বংগীয় লেখকৰ সাহিত্যও তন্ন তন্নকৈ অধ্যয়ন কৰিছিল আৰু সেই সাহিত্যৰ আৰ্হিত অসমীয়া পুথি ৰচনা কৰিবলৈ আগবাঢ়িছিল। ইংৰাজী ৰোমাণ্টিক সাহিত্যৰদ্বাৰা যে তওঁলোক অনুপ্ৰাণিত হৈছিল সেই বিষয়ে সন্দেহ নাই; কিন্তু যি চানেকি চাই সেই ভাবাদৰ্শক অসমীয়াত ৰূপ দিলে সেই চানেকি হ'ল সেই সময়ৰ বংগ সাহিত্য। গদ্যত সুসংহত দূ�ৰান্বয়ী বাক্য গঠনৰ ৰীতি, কবিতাৰ ছন্দ ৰীতি, আৰু উপন্যাস ৰচনাৰ চানেকি বংগ-সাহিত্যৰপৰা অসমীয়া লেখকসকলে গ্ৰহণ কৰিলে। এইদৰেই অৰুণোদয় যুগৰ সাহিত্যৰ ভাব আৰু গঠন প্ৰণালী সম্পূৰ্ণৰূপে পৰিহৃত হ'ল। আমাৰ দেশত বংগ ভাষা-সাহিত্য প্ৰচলন নোহোৱাহেঁতেনে আৰু লিখিতি যুৱকসকল কলিকিতাত নথকাহেঁতেনে অৰুণোদয় যুগৰ ভাষা আৰু সাহিত্যৰ এনে দ্ৰুত পৰিৱৰ্তন হয়তো নহ'লহেঁতেনে। বেজবৰুৱা, ৰজনীকান্ত বৰদলৈ, গোহাঞি বৰুৱা আদিয়ে আত্মজীৱন প্ৰসংগত ঊনবিংশ শতকৰ শেষাংশৰ বংগীয় আবহাওৱাই তওঁলোকক কেনেকৈ প্ৰভাৱিত কৰিছিল উল্লেখ কৰি গৈছে।

অভব্যিক্তৰি অভ্যাস : ৰংোমাণ্টকিি সাহত্যিৰদ্বাৰা প্ৰভাৱপুষ্ট অসমীয়া সাহত্যিৰ এই কালছংোৱা [১৮৮৯-১৯৪০] প্ৰধানকৈ গীত-কবতিাৰ [lyrics] অধপিত্যিৰ যুগজ্ব কন্িতু সাহত্যিৰ আন আন শাখাও এই যুগত পল্লৱতি হৈ পৰছিলি। বজেবৰুৱা, চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা, হমেচন্দ্ৰ গংোস্বামী, ৰঘুনাথ চৌধাৰী, হতিশ্বেৰ বৰবৰুৱা আদৰি হাতত কবতিা আৰু কাব্যই যনেকৈ বকিাশ লাভ কৰলিে তনেকৈ পদ্মনাথ গংোহাঞি বৰুৱা, ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ হাতত উপন্যাসংো, বজেবৰুৱা চন্দ্ৰধৰ বৰুৱা আদৰি হাতত নাটকৰে আৰু বজেবৰুৱা আৰু শৰ□ গংোস্বামীৰ হাতত চুটি গল্পৰ বকিাশ লাভ কৰলিে।

সাহত্যিৰ ওপৰুক্ত বভিাগসমূহৰ উপৰণ্ডি এই কালছংোৱাতৰে প্ৰবন্ধ সাহত্যি ব্যঙ্গ ৰচনা আৰু সমালংোচনা সাহত্যিৰ উদ্ভৱ আৰু বকিাশ মন কৰবিলগীয়া কথা। ইংৰাজী শ্বুইফট [Swift] : এডচিন [Addison] প'প, ফল্ডিং [Fielding], আদৰি ব্যঙ্গ ৰচনাৰ আদৰ্শত খুহুটয়িা গদ্য-ৰচনা আৰু পদ্য সৃষ্টি হ'ল; প্ৰবন্ধ ৰচনা, ব্যঙ্গাত্মক খুহুটয়িা ৰচনা আৰু সমালংোচনা অগ্ৰভাগ ললৰে বজেবৰুৱাই।

'অসমীয়া ভাষাৰ উন্নতি সাধনী সভা'ৰ জৰয়িতে ১৮৯৯ চনত এখন অসমীয়া পুথৰি তালকিা প্ৰস্তুত কৰা হয়। উক্ত তালকিাত বহুতংো প্ৰাচীন পুথৰি সন্ধান দয়িা হয়। অ. ভা. উ. সা. সভাৰ দুগৰাকী আগৰণুৱা সভ্য আৰু জংোনাকী কাকতৰ উদ্যংোক্তা হমেচন্দ্ৰ গংোস্বামী আৰু কনকলাল বৰুৱাই প্ৰাচীন সংস্কৃতি আৰু গৌৰৱ উদ্ধাৰ কৰাকে জীৱনৰ ব্ৰত স্বৰূপৰে লছৈলি।জংোনাকী ১৮৮৯ চনত ওলাই ছয় বছৰমান পছিত বন্ধ হয়। ১৯০১ চনত গুৱাহাটৰিপৰা আকৌ ওলাই কইেবছৰমান চলে। জংোনাকীৰ সমসাময়কি আলংোচনী বজিুলী [১৮৯০] কাকতক কন্দ্ৰে কৰণ্ডি কইেজনমান সাহত্যিকিৰ উদ্ভৱ হছৈলি। এই কাকতংো তনিি বছৰ মূৰত বন্ধ হৈ আকৌ ১৯০২ চনত ছলিঙৰপৰা কইেটামান সংখ্যা ওলাইছলি; কন্িতু এই কাকত দুখন স্থায়ী হ'ব নংোৱাৰলিে যদণ্ডি এই কাকত কইেখনে যি সাহত্যিকি জাগৰণ আনি দয়িে সইে জাগৰণ চচোঁ নপৰলিে। অসমীয়া সাহত্যিৰ বকিাশলৈ জংোনাকীৰ অৱদান চমুকৈ তলত উল্লখে কৰা গ'ল।

১] ৰমন্‌যাসবাদৰ যংোগদেি বভিন্নি প্ৰকাশ গীতি কবতিাৰ [প্ৰকৃতমিূলক, প্ৰমেবষিয়ক, ছনটে, শংোক কবতিা, ব্যঙ্গ কবতিা আদি] সৃষ্টয়িে অসমীয়া কাব্য সাহত্যিলৈ নতুন কবতিাৰ ধাৰা বংোৱাই আনে।

২] চুটি গল্প, উপন্যাস আৰু ববিধি শ্ৰণেীৰ প্ৰবন্ধ আমদানি কৰি গদ্য সাহত্যি বচৈত্ব্যিময় কৰি তংোলে। পুৰণি সাহত্যিত কৱেল ধৰ্মমূলক গদ্যহে প্ৰচলতি আছলি। হমেচন্দ্ৰ-গুণাভৰিামৰ দনিত গদ্যত বহুতংো নতুনত্ব আহছিলি যদণ্ডি চুটি গল্প আৰু উপন্যাস প্ৰকৃতাৰ্থত সৃষ্টি হংোৱা নাছলি।

৩] ইংৰাজী নাটৰ Tragedy, Comedy, Farce-ৰ আদৰ্শত অসমীয়াতংো তনেে নাট ৰচনা কৰাৰ প্ৰয়াস আৰম্ভ হয়।

৪] জংোনাকী, বজিুলীয়ে বহুতংো নতুন লখেক সৃষ্টি কৰে যসিকলে বংিশ শতাব্দীৰ কৰো দশকলৈ অসমীয়া সাহত্যিৰ বভিন্নি দশি পৰপিুষ্টি কৰি গছৈে।

৫] অ. ভা. উ. সা. সভাই বভিন্নি শাখাৰ যংোগদেি আৰু মুখপত্ৰ জংোনাকীৰ সহায়ত গংোটইে অসমতে সাহত্যি তথা সংস্কৃতৰি প্ৰতি অনুৰাগৰ সৃষ্টি কৰবিলৈ সক্ষম হছৈলি।

৬] জোনাকী আৰু বজিুলীৰ সুস্থ প্ৰতযিোগতিাৰ ফলত দুয়োখন কাকতে দুদল লখেক সৃষ্টি কৰি পৰস্পৰে অবাটে যোৱাত বাধা দি সাহত্যিৰ এক সুস্থ বাতাবৰণ গঢ়ি উঠাত সহায় কৰছিলি।

পৰৱৰ্তী আলোচনী যনে, বাঁহী [১৯১০-২৯, ১৯৩৪-৩৬], ১৯৩৮-৪০, উষা [১৯০৭-১২], আলোচনী [১৯১০-১৭-১৭], আৱাহন [১৯২৯-৬২?] আদৰি জৰয়িত, আনুষ্ঠানকি চষ্টোৰ যোগদে আৰু ব্যক্তগিত সাহত্যিক চষ্টোৰ মাজদে অসমীয়া সাহত্যিৰ অগ্ৰগতি অব্যাহত থাকলি।

১৮৮৯-ৰ পৰা ১৯৪০ চনলকৈে অৰ্ধশতাব্দী কালত অসমত নানা পৰৱিৰ্তনে দখো দলি। শক্ষিাৰ বস্তিাৰ ঘটলি, ৰাজনতৈকি আন্দোলনৰ সৃষ্টি হ'ল, সামাজকি পৰৱিৰ্তনৰ সূচনা হ'ল, প্ৰাচীন আদৰ্শৰ ঠাইত নব্য আদৰ্শই ঠাই লল, জীৱনৰ মূল্যবোধ বলেগে হ'ল – এই সকলোবোৰ প্ৰভাৱ সাহত্যিত কম-বছে অনুসাৰে লক্ষ্য কৰা যায়। এই কালছোৱাৰ সাহত্যি উপলব্ধি কৰবিলৈ ওপৰত কোৱা সমসাময়কি প্ৰভাৱসমূহৰ পৰপ্িৰক্ষোত অধ্যয়ন কৰবি লাগবি।

সমসাময়কি প্ৰভাৱ : জোনাকীৰ উদ্ভৱৰপৰা দ্বতিীয় মহাযুদ্ধৰ প্ৰাৰম্ভলকৈে পূৰা এইদৰে দখো যায় য জোনাকী কাকতৰ জৰয়িতে এটা নৱজাগ্ৰত সাহত্যিকি চতেনাৰ উদ্ভৱ ঘটছিলি, যাৰ ফলত অসমীয়া সাহত্যি প্ৰগতবি পথত আগু�ৱাই যাবলৈ সক্ষম হছৈলি।

অৰ্ধশতাব্দী কালত অসমৰ ৰাজনতৈকি, সামাজকি, অৰ্থনতৈকি আৰু সাংস্কৃতকি জীৱনত কছিু পৰৱিৰ্তন ঘটলি। এই পৰৱিৰ্তনৰ ছাপ অসমীয়া সাহত্যিত নপৰাকৈ থকা নাই। এই ছোৱা কালত অসমৰ লগত ভাৰতৰ যোগাযোগ ব্যৱস্থাৰ বহুতখনি উন্নতি হ'ল। ৰলেৱে বভিন্নি ঠাই সংযোগ কৰা হ'ল, কলকিতাৰপৰা গোৱালগুইদি জাহাজ ডব্িৰুগড় পৰ্যন্ত চলাচল হ'বলৈ ধৰ, ডাক-তাঁৰ বভিাগ কাম আশানুৰূপ বৃদ্ধি নাপালওে ভালখেনি সম্প্ৰসাৰতি হয়, আৰু পৰবিহণ ব্যৱস্থাৰোে কছিু উন্নতি পৰলক্ষতি হয়। ফলত অসমীয়া মানুহৰ লগত বাহৰিৰ সংযোগ যনেকৈে বাঢ়লি আৰু বহুতো নতুন কথা, নতুন সংবাদ আৰু নতুন জ্ঞান লাভ কৰা সম্ভৱ হ'ল, তনেকৈে ভাৰতৰ অন্য প্ৰদশেৰ লোক চাকৰি, বহোবপোৰ আৰু বসবাস কৰবিলৈ অসমলৈ ঢাপলি মলেলি। অসমৰ অৰ্থনীতি ভাৰতৰ অন্য প্ৰান্তৰ লোকৰ কৰায়ত্ব হ'ল, অসমৰ অনাবাদী আৰু সংৰক্ষতি মাটতি লাখে লাখে পূৰ্ব-বংগৰ মাটি আকলুৱা পমুৱাই খোপনি পুতি বহলি। অসমীয়াৰ ভাষা আৰু সংস্কৃতবি নৰ্বিাপত্তাৰ প্ৰশ্নই ভূমুকি মাৰলি, অসমৰ অৰ্থনীতি বাহৰিৰ ব্যৱসায়ীৰ হাতত পৰি অসমীয়া মানুহে দৰদ্িৰতাৰ সীমাৰখোত ভৰি দলি। চাকৰি আৰু সৰু সুৰা ব্যৱসায় কৰা একশ্ৰণৌৰ শক্ষিতি নম্নিমধ্যবত্তি অসমীয়াৰ সৃষ্টি হ'ল যবিলিাকে শক্ষিা সংস্কৃতবি গোন্ধ পাই সাহত্যিৰ পোষকতা কৰলি যদওি ভৱষ্যিত সম্পৰ্কে সন্দহিান হৈ উঠলি। তদুপৰি বদিশেী চৰকাৰৰ শোষণনীতয়িে অসমীয়া মানুহক ক্ৰমে অনশ্চিয়তাৰ পথলৈ ঠলেি নলি।

আনহাতে ৰাজনতৈকি দশিতোে ধীৰে ধীৰে পৰৱিৰ্তনে দখো দলি। ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰছেৰ প্ৰথমতে Dominion Status আৰু পছিত পূৰ্ণ স্বৰাজৰ দাবী, বংগভংগ আন্দোলন, মহাত্মা গান্ধীৰ অভ্যুদয় আৰু স্বৰাজৰ নমিত্তি একাধকিাৰৰ গণ আন্দোলনে অসমীয়াক স্বাধীনতা-প্ৰয়াসী কৰি তোল। ইয়াৰ আগতে, বংিশ শতাব্দীৰ প্ৰাৰম্ভতে জগন্নাথ বৰুৱাৰ উদ্যোগত প্ৰতষ্ঠিা হোৱা যোৰহাট সাৰ্বজনকি সভাই [১৮৮৪-১৯০৭] আৰু গুৱাহাটীত

মাণকিচন্‌দ্ৰ বৰুৱাৰ নেতৃত্বত গঠতি হ'ৱা আসাম এছ'ছিয়েচনে [১৯০৩-১৯১৯] অসমৰ ৰাজনতৈকি আৰু সামাজকি সংস্কাৰকল্পে জনমত গঢ়ি তুলছিলি। আৰু চৰকাৰৰ লগত'ো কথা-বাৰ্‌তা চলাইছলি। এনে জনমত আৰু নেতৃত্বৰ ফলতেই মণ্টগিু ছমেচফ'ৰ্ড শাসন সংস্কাৰ অসমত'ো প্ৰযে'জতি হয় আৰু অসম চফি-কমচিনাৰৰ প্ৰদশে গুচি গভৰ্‌ণৰ শাসতি প্ৰদশে হয়। কংগ্ৰছে কনি্তু এনে ধৰণৰ পালমৰা, আভুৰাভৰা শাসন সংস্কাৰ নামানি পূৰ্‌ণ স্বাধীনতাৰ নমিতি্তে আন্‌দ'োলন চলাই গৈ থাক। এই স্বাধীনতা যুদ্‌ধৰ প্ৰত্যক্ষ প্ৰভাৱ সমসাময়কি অসমীয়া উপন্যাস, কবতিা আৰু আন ৰচনাত ভাল ধৰণে উপলব্‌ধ হয়। সাম্‌প্ৰদায়কি সম্‌প্ৰীতি, অস্‌পৃশ্‌যতা বৰ্‌জন, স্বাৱলম্‌বতিা, বদিশেী বস্‌ত্ৰ বৰ্‌জন, মাদকনবিাৰণ, স্‌ত্ৰীশক্ষিা আৰু স্বাধীনতা – এনবে'ৰ জাতি গঠনমূলক উপাদানৰ ভত্তিতি এই অৰ্‌ধশতাব্‌দীৰ সাহত্যি বহু পৰমিাণে ৰচতি হয়। অম্‌বকিাগৰিী আদি দুই-চাৰি জনৰ গদ্‌য ৰচনাত অসমত অন্য ভাষা-ভাষীৰ অবাধ প্ৰৰ্‌ৱজনৰ ফলত হ'ব পৰা সম্‌ভাব্য বপিদৰ কথাও ধৰনতি হছে। সইেদৰে বজেবৰুৱা, বনিন্‌দ বৰুৱা, প্ৰসন্‌নলাল চ'ৌধুৰী, ডম্‌বশে্বৰ নওেগ, অম্‌বকিাগৰিী ৰায়চ'ৌধুৰী আদি বহুতৰে কবতিাত স্বদশেপ্ৰমে, স্বাধীনতাৰ আকাংক্ষা, অতীত প্ৰীতি আদি ভাবৰ অনুৰণন শুনা যায়। দণ্ডনিাথ কলতিা, দৱৈচন্‌দ্ৰ তালুকদাৰ আদৰি উপন্যাসত যনেকেৈ সমাজৰ সংস্কাৰ আৰু পুনৰগঠনৰ আদৰ্‌শ প্ৰকাশ হ'ৱা দখো যায়, তনেকেৈ ৰজনী বৰদলৈৰ উপন্যাসত অতীতে প্ৰাধান্য লাভ কৰছি আৰু পৰ'োক্ষভাৱে স্বাধীনতাৰ জয়গান কৰি পাঠকক সহেৈ আদৰ্‌শত উদ্‌বুদ্‌ধ কৰবিলৈ প্ৰয়াস কৰছি। বহু গল্‌প আৰু প্ৰৰবন্‌ধত স্বাধীনতাৰ বাণী, অৰ্‌থনতৈকি পুনৰগঠনৰ আঁচনি আৰু সংকতে দাঙি ধৰা দখো যায়। মুঠতে এই অৰ্‌ধশতাব্‌দী কালছ'োৱাৰ সাহত্যিৰ প্ৰদান ধাৰা কইেটা তলত উল্লখে কৰা ধৰণে বৰ্‌ণাব পাৰি।

১] প্ৰকৃতি, প্ৰমে, দশেপ্ৰীতি, জাতীয় জাগৰণ, অতীতৰ যশ'োগান, সৰল-চহা জীৱনৰ সহানুভূতশিীল চত্রিণ, অতীন্‌দ্ৰয়িবাদ, – এই সকল'োব'োৰ কবৰি মন'োদাপ'োণত প্ৰতফিলতি হৈ চত্রি-বচিত্রি ৰূপত প্ৰকাশ।

২] অতীতৰ গৌৰৱময় ইতহিাসৰ ভত্তিতি নতুন দৃষ্‌টৰিে দীৰ্‌ঘায়ৱী বৰ্‌ণনাত্মক কাব্যৰ ৰূপায়ণ।

৩] সইে একে দৃষ্‌টৰিে ঐতহিাসকি উপন্যাস আৰু নাটকৰ অভ্যুদয়।

৪] সংস্কাৰকামী সামাজকি উপন্যাসৰ প্ৰৰবৰ্‌তন।

৫] বজেবৰুৱা আৰু শৰ□ গ'োস্বামীৰদ্‌বাৰা গ্ৰাম্য জীৱন ভত্তিকি চুটি গল্‌পৰ প্ৰৰৱৰ্‌তন। 'আৱাহন' যুগত চুটি গল্‌পৰ আঙ্গকি আৰু প্ৰকাশভঙ্গীৰ পৰৱিৰ্‌তন।

৬] ব্যঙ্গাত্মক কবতিা আৰু প্ৰৰবন্‌ধৰ প্ৰসাৰ আৰু ব্যক্‌তমিুখী নবিন্‌ধৰ ক্‌ৰমবকিাশ।

৭] জাতীয় স্বাধীনতাৰ লগতে অসমীয়া সংস্কৃতি আৰু সাহত্যি সম্‌পৰ্‌কে সচতেন মন'োভাৱ প্ৰকাশ আৰু সংৰক্ষণৰ প্ৰচষ্টো।

৮] পুৰণি সাহত্যি প'োহৰলৈ অনাৰ প্ৰচষ্টো।

৯] ছন্‌দন ন ন পৰীক্ষা-নৰীক্ষা আৰু প্ৰৰবৰ্‌তন.

১০] সাহত্যিত নাৰী-মুক্‌তৰি আংশকি প্ৰতফিলন।

ওপৰত উল্লখে কৰা বশৈষ্‌ট্যিসমূহ পৰৰবৰ্‌তী অধ্যায় কইেটাত বহলাই আল'োচনা কৰা হছে।

১. ৰাট্‌চ ডাণ্টন, ২. ৰালটাৰ পট্টোৰ, ৩.ভক্‌টি হউিগ্‌ ৪. হাইনৰখি হাইন ৫. হাৰফ'োজ

১১.৩.১ সাধাৰণ আলোচনা

ইতমিধ্যে আমি উল্লখে কৰি আহছিোঁ যে এই অধ্যায়ত অধ্যয়ন কৰবিলগীয়া সত্যন্দ্ৰনাথ শৰ্মাৰ 'ৰমন্‌যাসৰ যুগ' শীৰ্ষক পাঠটোে তওেঁৰ অসমীয়া সাহত্যিৰ সমীক্ষাত্মক ইতবৃিত্ত নামৰ সাহত্যিৰ বুৰঞ্জীখনৰ এটা অধ্যায়। এই নৰ্দিষ্টি পাঠটোে কহিৰ বাবে আপোনাৰ পাঠ্যবষিয়ত অন্তভুৰ্ক্ত কৰা হছেে সইে বষিয়ওে ইতপিূৰ্ব কৈ অহা হছেে। এই পাঠটোেত অসমীয়া সাহত্যি-সংস্কৃতি, জাতীয় জীৱনত গভীৰ প্ৰভাৱ পলেোৱা ৰমন্‌যাসবাদী আন্দোলন মানে কি, কনেদেৰে সয়ো আৰম্ভ হছেলি আৰু অসমীয়া সাহত্যি-সমাজ-সংস্কৃতত িতাৰ প্ৰভাৱ কনেদেৰে পৰস্ফিুট হছেে সইে বষিয়ে লখিকে বহলাই আলোচনা দাঙি ধৰছি। আলোচনাৰ সুবধিাৰ্থে তওেঁ গোটইে পাঠটোে সৰ্বমুঠ প্তটা উপ-শাখাত বভিাজন কৰছি, যথা – জোনাকীৰ জন্ম, ৰমন্‌যাসৰ প্ৰভাৱ, বঙলাৰ প্ৰভাৱ, অভব্যিক্তৰি অভ্যাস আৰু সমসাময়কি প্ৰভাৱ। এই প্তটা উপ-শাখাত সহজ-সৰল ভাষাৰে সত্যন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই এই যুগটোে পাঠকৰ আগত তুলি ধৰছি। তলত প্ৰতটিোে উপ-শাখাতে তওেঁ কি দৰে তওেঁৰ বক্তব্য দাঙি ধৰছিে সয়ো বহলাই আলোচনা কৰা হ'ল।

পাঠটোৰ প্ৰথমটোে উপ-শাখাতে সত্যন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই জোনাকী নামৰ কাকত-খনৰ জন্ম কনেদেৰে হ'ল সইেবষিয়ে বহলাই আলোচনা দাঙি ধৰছি। আপুনি নশ্চিয় জানে যে, অসমখন ব্ৰটিছিৰ অধীনলৈ যোৱাৰ পছিত ১৯৩৬ চনত তওেঁলোকে তওেঁলোকৰ প্ৰশাসন সুচাৰুৰূপে চলাবৰ বাবে অসমৰ স্কুল-কলজে, কৰ্ট-কাছাৰী সকলোতে বঙলা ভাষাৰ প্ৰচলন আৰম্ভ কৰলি। সইে সময়ছোৱাতে অসমত ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ বাবে আমৰেকিান খ্ৰীষ্টান মছিনৰৌসকলওে প্ৰৰশে কৰ। তওেঁলোকৰ প্ৰচষ্টোতে ১৯৪৬ চনত প্ৰথমখন অসমীয়া বাতৰি-কাকত, আলোচনী অৰুণোদই প্ৰকাশ পায়। অসমত অসমীয়া ভাষাৰ পুনৰ প্ৰতষ্ঠিা কৰবিৰ বাবে আনন্দৰাম ঢকেয়িাল ফুকন, হমেচন্দ্ৰ বৰুৱা, গুণাভৰিাম বৰুৱা প্ৰভৃতি কৃতমিান অসমীয়াসকলৰ লগত সইে খ্ৰীষ্টান মছিনৰৌসকলওে হাত উজান দয়িাৰ ফলশ্ৰুতত ি১৯৭৩ চনত অসমীয়া ভাষাই পুনৰ নজিৰ অধকিাৰ ঘূৰাই পাল। অসমীয়া ভাষাই নজিৰ স্থান ঘূৰাই পালে যদওি অসমত বঙলা ভাষাৰ প্ৰভাৱ কছিু বছৰলৈ কমি যোৱা নাছলি। অসমীয়া ভাষা-সাহত্যিৰ এনে দূৰৱস্থাৰ সময়তইে কলকিতা [বৰ্তমানৰ কলকাতা]ত অধ্যয়নৰত কইেবাজনোে অসমীয়া ছাত্ৰইে সইে অৱস্থাৰ পৰা অসমীয়া ভাষা-সাহত্যিক টনকয়িাল কৰাৰ দায়ত্বি গ্ৰহণ কৰি হাতে-কামে লাগলি। সত্যন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই তওেঁৰ লখিনটিোেত এই কথাখনবি আভাস দাঙি ধৰি জোনাকী কাকতৰ জন্ম সম্পৰ্কে বহলাই কছে।ি

কলকিতাত অধ্যয়ন কৰি থকা অসমীয়া ছাত্ৰসকলে ১৮৭২ চনতে ''অসমীয়া সাহত্যি চ'ৰা'' নামৰে এটা সংস্থা আৰম্ভ কৰছিলি যদওি পৰৱৰ্তীসময়ত ইয়াৰ প্ৰভাৱ কমি যায়। সয়ে ১৮৮৮ চনত 'অসমীয়া ভাষা উন্নতি সাধনী সভা' [চমুকৈ অ. ভা. উ. সা. সভা] প্ৰতষ্ঠিা কৰি এখন মুখপত্ৰ প্ৰকাশ কৰাৰ মনস্থ কৰ।ে চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ অৰ্থ সাহায্য তথা সম্পাদনাত১৮৮জ্ঝ চনৰ জানুৱাৰী মাহৰ পৰা জোনাকী নামৰ কাকত এখন প্ৰকাশ কৰবিলৈ লোৱা হয়। এই সভা গঠন কৰাৰ পাছত তওেঁলোকে হাতত লোৱা প্ৰধান কামসমূহৰ কথাও সত্যন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই ক্ৰমানুসাৰে উল্লখে কৰছি –ে''[ৰ] পুৰণি পুথি সংগ্ৰহ আৰু প্ৰকাশ, [২] অসমৰ সকলোে শক্ষিানুষ্ঠানত অসমীয়াৰ প্ৰচলন, [৩] অশুদ্ধ ব্যাকৰণ আৰু বৰ্ণবন্যিাসৰ ঠাইত শুদ্ধ ব্যাকৰণ আৰু বৰ্ণবন্যিাস প্ৰচলন, [৪] সংস্কৃত বা আন ভাষাৰপৰা ভাল ভাল পুথৰি অনুবাদকৰণ, [৫] অসমৰ সামাজকি আৰু ধাৰ্মকি ৰীতি নীতৰি বৃত্তান্ত সংগ্ৰহ আৰু বুৰঞ্জী-প্ৰণয়ন, [৬] সাহত্যিৰ আৰু পাঠ্য-পুথৰি অভাৱ দূৰীকৰণ আদি। '' এই সভাই তওেঁলোকৰ কল্পদৃষ্টসিমূহ সুচাৰুৰূপে চলাই নবিলকৈে জোনাকী কাকতৰ

জন্‌ম দছিলি বুলি উল্লখে কৰাৰ লগতে ''৮/৯ বছৰ কাল কলকিতীয়া অসমীয়াৰ একমাত্ৰ সাংস্‌কৃতকি অনুষ্‌ঠান ৰূপে ক্‌ৰয়িাশীল হৈ আছলি'' বুলি মত পোষণ কৰছি। তদুপৰি এই কাকতখন অসমীয়া শক্‌ষিতি ডকোদলৰ ''সাহত্যি প্‌রচয়ে্টাৰ 'বকিৰিণ কন্দে্‌ৰ' [Radiating centre]" হচিাপে পৰগিণতি হছৈলি বুলওি সত্যন্দে্‌ৰনাথ শৰ্‌মাই মন্তব্য কৰছি। তদানীন্তন সময়ত লক্‌ষ্‌মীনাথ বজেবৰুৱা, চন্দ্‌ৰকুমাৰ আগৰৱালা, হমেচন্দ্‌ৰ গোস্‌বামী, পদ্‌মনাথ বৰুৱা, সত্যনাথ বৰা আৰু কনকলাল বৰুৱা আদি অসমীয়া ছাত্‌ৰসকলে ইউৰোপীয় সাহত্যিৰ ভাব [contents] আৰু ৰূপৰ [forms] আদৰ্শেৰ, প্‌রাচ্য-পাশ্‌চাত্য ভাবধাৰৰ সংযোগ স্‌থাপন কৰি অসমীয়া সাহত্যি ৰচনাত ব্‌রতী হয়। জোনাকী কাকতৰ প্‌রাৰম্‌ভকি সময়ছোৱাত কি কি সাহত্যি সৃষ্‌টি হছৈলি তাৰে কইেটামান উদাহৰণ দাঙি ধৰি সত্যন্দে্‌ৰনাথ শৰ্‌মাই এই উপ-শাখাটোৰ সামৰণি মাৰছি। ইয়াৰ পাছৰ উপ-শাখাটোৰ শৰিোনাম হ'ল 'ৰমন্‌যাসৰ প্‌রভাৱ'। এই শাখাটোত সত্যন্দে্‌ৰনাথ শৰ্‌মাই ৰমন্‌যাস আন্‌দোলন মানে কি, ইয়াৰ কনেদেৰে উদ্‌ভৱ হছৈলি আৰু অসমীয়া সাহত্যি-ক্‌ষত্রেখনত কনেদেৰে প্‌রৱশে কৰলিে আদি দশি ফঁহয়িাই আলোচনা কৰছি। সত্যন্দে্‌ৰনাথ শৰ্‌মাই মন্তব্য কৰছি যে, ইংলণ্‌ড বা ইউৰোপত যি কাৰণতে এই ৰমন্‌যাসকি আন্‌দোলনৰ আৰম্‌ভ হছৈলি অসমত সইে কাৰণে হোৱা নাছলি। ফৰাচী বপি্লৱৰ সাম্‌য, মত্রৈী আৰু স্‌বাধীনতাৰ ধবনি আৰু ভাবাদৰ্শ, ৰুছোৰ প্‌রকৃতৰি বুকুলৈ উভতি যোৱাৰ আহ্‌বান, কাণ্‌ট-হগেলৰ অতীন্দ্‌ৰয়িবাদী দৰ্শন আদয়িে পাশ্‌চাত্যত নৱন্‌যাস আন্‌দোলনৰ সৃষ্‌টতি যনেদেৰে সহায় কৰছিলি তনেদেৰে অসমত কোনো ধৰণৰ দাৰ্শনকি পৰৱিশে সৃষ্‌টি হোৱা নাছলি। তথাপতিো, "বঙ্‌গদশেত ঊনবংিশ শতাব্‌দীৰ নৱজাগৰণৰ লগত ৰমন্‌যাস আন্‌দোলনো সংশ্‌লষ্‌টি হৈ সাহত্যিত আৱগেক প্‌রাধান্য দি যি নতুন প্‌রৱাহ বোৱাই অনা হছৈলি তাৰ ঢৌৰে অসমীয়া ডকো কৰ্‌-সাহত্যিকিসকলকেো ভালকৈ কোবাই যায়। '' অসমীয়া সাহত্যিকিসকলে কনেদেৰে আৰু কয়ি এই আদৰ্শ গ্‌রহণ কৰছিলি সইে বষিয়ওে সত্যন্দে্‌ৰনাথ শৰ্‌মাই বহলাই আলোচনা কৰছি। ইয়াৰ পাছতে তওেঁ মন্তব্য কৰছি যে, "কবতিাৰ মন্‌ময়ধৰ্‌মতিা আমাৰ বষৈ্ণৱ সাহত্যিৰ পৰম্‌পৰাত গঢ়ি উঠা সাহত্যি-জগতত সম্‌পূৰ্‌ণ নতুন ধাৰণা আৰু দৃষ্‌টভিঙ্‌গী বুলি ক'ব পাৰি। ৰমন্‌যাসবাদৰ এইটোে বশিষ্‌টি দান। ''

সত্যন্দে্‌ৰনাথ শৰ্‌মাই এই ৰমন্‌যাস আন্‌দোলনৰ প্‌রধান বশৈষ্‌ট্যিয সম্‌পৰ্‌কে বাট্‌ৰাণ্‌ড ৰাছলেে কৰা মন্তব্যটোে উদ্‌ধৃতি দি অসমীয়া সাহত্যিত এই প্‌রভাৱ দুটা ধাৰাৰে – বঙালী সাহত্যি আৰু ইংৰাজী সাহত্যিৰ যোগদেি সোমাইছে বুলি মত পোষণ কৰছি। ইয়াৰ পাছতে তওেঁ ৰোমাণ্‌টকি সাহত্যিৰ বভিন্‌নি সংজ্‌ঞা দাঙি কৰি তাৰ আধাৰতে বভিন্‌নি সমালোচকসকলে আগবঢ়োৱা এই শ্‌রণৌৰ সাহত্যিৰ প্‌রধান বশৈষ্‌ট্যিযসমূহ লপিবিদ্‌ধ কৰছি। পৰশিষেত তওেঁ মত পোষণ কৰছি, "কৰেল যে কবতিা বা কাব্‌যতইে এইবোৰ লক্‌ষণ পৰস্‌ফুত হছৈলি এনে নহয়, কম বছেি পৰমিাণে উপন্‌যাস-গল্‌প আদতিো ইয়াৰ অভব্যিক্‌তি দখো যায়। এই ৰোমাণ্‌টকি সাহত্যিৰ প্‌রভাৱ যে কৰেল জোনাকীৰ পৃষ্‌ঠপোষকসকলৰ ৰচনাতহে প্‌রতফিলতি হছৈলি এনে নহয়, দৰাচলতে দ্‌বতিীয় মহাসমৰ আৰম্‌ভলকৈে ইয়াৰ প্‌রভাৱ অক্‌ষুণ্‌ণভাৱে চলছিলি। ''

সত্যন্দে্‌ৰনাথ শৰ্‌মাই তদানীন্ততে অসমীয়া সাহত্যিত কনেদেৰে বঙলা সাহত্যিৰ প্‌রভাৱ পৰছিলি সইে বষিয়ে 'বঙলাৰ প্‌রভাৱ' শীৰ্‌ষক উপ-শাখাটোত আলোচনা কৰছি। বংগদশেত আৰম্‌ভ হোৱা পুনৰ জাগৰণত ৰাজা ৰামমোহন ৰায়, মহৰ্‌ষি দবেন্দে্‌ৰনাথ ঠাকুৰ,

ঈশ্বৰচন্দ্ৰ, মধুসূদন দত্ত, বহিাৰীলাল, নবীন সনে, হমে বন্দ্যোপাধ্যায় আৰু বঙ্কমিচন্দ্ৰই গ্ৰহণ কৰা ভূমকিাৰ লগতে 'ইয়ং বঙেগল ছোছাইটী'ৰ বপ্লিৱী ভূমকিা, চপিাহী বদ্ৰোহে কনেদেৰে তাত প্ৰভাৱ পলোইছলি সইেবষিয়ে উল্লখে কৰছি। বংগীয় সামাজকি, সাংস্কৃতকি আৰু ৰাজনতৈকি জীৱনক প্ৰভাৱতি কৰা এইবোৰ ঘটনাপ্ৰবাহে তাত পৰ্ি থকা অসমীয়া ছাত্ৰসকলকো প্ৰভাৱতি কৰে আৰু সইে আদৰ্শৰে অসমীয়া সাহত্যি ৰচনাত ব্ৰতী হ'বলৈ অনুপ্ৰৰেণা লাভ কৰ। এই বষিয়ে সত্যনেদ্ৰনাথ শৰ্মাই কৰা মন্তব্যটো উল্লখেযোগ্য ''ইংৰাজী ৰোমাণ্টকি সাহত্যিৰদ্বাৰা যে তওেঁলোক অনুপ্ৰাণতি হছেলি সইে বষিয়ে সন্দহে নাই; কন্তিু যি চানকেি চাই সইে ভাবাদৰ্শক অসমীয়াত ৰূপ দলিে সইে চানকেি হ'ল সইে সময়ৰ বংগ সাহত্যি। '' এই প্ৰসংগত সইেসময়ৰ লখিকসকলে তওেঁলোকৰ আত্মজীৱনীত বঙলা সাহত্যিৰ প্ৰভাৱৰ কথা যে উল্লখে কৰি গছেে সইে কথাও তওেঁ উল্লখে কৰছি।

নবিন্ধটোৰ চতুৰ্থ উপ-শাখাটো হ'ল 'অভব্যিক্তৰি অভ্যাস'। এই উপ-শাখাটোত সত্যনেদ্ৰনাথ শৰ্মাই জোনাকী কাকতৰ জৰয়িতে অসমীয়া সাহত্যিত কনেদেৰে নৱজাগ্ৰত সাহত্যিকি চতেনাৰ উদ্ভৱ ঘটছিলি সইে বষিয়ে উদাহৰণসহ বশ্লিষেণ কৰি অসমীয়া সাহত্যিলৈ জোনাকীৰ অৱদানসমূহ লপিবিদ্ধ কৰছি। এই শাখাটোতে সত্যনেদ্ৰনাথ শৰ্মাই উল্লখে কৰছি যে জোনাকী কাকতখন ১৮৮৯ চনৰ পৰা ছয় বছৰ কাল প্ৰকাশ পায় বন্ধ হৈ যায়। পৰৱৰ্তী সময়ত গুৱাহাটীৰপৰা ১৯০১ চনত পুনৰ প্ৰকাশ পাই আকৌ ওলাই কইেবছৰমান চলছিলি। ঠকি সইেদৰে সমসাময়কি সময়ত বজিুলী [১৮৯০] নামৰে আন এখন কাকতো প্ৰকাশ পাইছলি। এই কাকতখানো তনিি বছৰ প্ৰকাশতি হৈ বন্ধ হৈ যায় আৰু ১৯০২ চনত পুনৰ ছলিঙৰপৰা কইেটামান সংখ্যা ওলাইছলি। মন কৰবিলগীয়া য, এই কাকত দুখনৰ আয়ুস বৰ কম আছলি যদওি যি জাগৰণৰ আৰম্ভ কৰলিে সয়ো শষে হৈ নগ'ল আৰু প্ৰায় ১৯৪০ চনলকৈে প্ৰবাহতি হৈ থাকলি। সইেবাবে অসমীয়া সাহত্যিৰ ৰমন্‌যাসৰ যুগ বুলি ক'লে ১৮৮৯-১৯৪০ চনৰ সময়সীমাক বুজা যায়।

ৰোমাণ্টকি সাহত্যিৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱপুষ্ট হৈ বভিন্নিজন অসমীয়া সাহত্যিকিে প্ৰধানতঃ গীত, কবতিা, উপন্যাস, নাটক, চুটি গল্প, প্ৰবন্ধ সাহত্যি, ব্যঙ্গ ৰচনা, সমালোচনা সাহত্যিৰ সৃষ্টি কৰ। কোনে কোনে এই দশিসমূহত অগ্ৰণী ভূমকিা গ্ৰহণ কৰছিলি সইে বষিয়েও সত্যনেদ্ৰনাথ শৰ্মাই তওেঁৰ উদাৰ আৰু সংহত দৃষ্টবিে বশ্লিষেণ কৰি গছে। ইয়াৰ উপৰি 'অসমীয়া ভাষাৰ উন্নতি সাধনী সভা'ৰ উদ্যোগত এখন অসমীয়া পুথৰি তালকিা প্ৰস্তুত কৰাৰ কথাটোও তওেঁ উল্লখে কৰছি।

এই উপ-শাখাটোৰ শষেত সত্যনেদ্ৰনাথ শৰ্মাই অসমীয়া সাহত্যিৰ বকিাশলৈে জোনাকীয়ে কি কি দশিত অৱদান আগবঢ়াইছলি সয়ো লপিবিদ্ধ কৰছি। [মূল পাঠখনি চাওক] সত্যনেদ্ৰনাথ শৰ্মাই সঠকিভাৱহে মন্তব্য কৰছি যে পৰৱৰ্তী সময়ত প্ৰকাশ পোৱা বাঁহী [১৯১০-২৯, ১৯৩৪-৩৬, ১৯৩৮-৪০], ঊষা [১৯০৭-১২], আলোচনী [১৯১০-১৭-১৭], আৱাহন [১৯২৯-৬২] আদি কাকত-আলোচনীৰ জৰয়িতে আনুষ্ঠানকি চষ্টোৰ লগতে, ব্যক্তগিত সাহত্যিকি চষ্টোৰ মাজদেি অসমীয়া সাহত্যিৰ অগ্ৰগতি অব্যাহত থাকলি। সমসাময়কি সময়ছোৱাত অসমৰ সামাজকি-ৰাজনতৈকি জীৱনত দখো দয়িা বভিন্নি পৰৱিৰ্তনসমূহওে যে অসমীয়া ৰাইজৰ মূল্যবোধ সলনি কৰলিে সয়ো উল্লখে কৰি তাৰ ফালস্বৰূপহৈে প্ৰাচীন আদৰ্শৰ ঠাইত যে নব্য আদৰ্শই ঠাই ললে এই কথা উনুকয়িাইছ। এই উপ-শাখাটোৰ শষেত

তওঁ কৰা মন্তব্যটোৰ মন কৰিলগীয়া – ''এই কালছোৱাৰ সাহিত্য উপলব্ধি কৰিলৈ ওপৰত কোৱা সমসাময়িক প্ৰভাৱসমূহৰ পৰিপ্ৰেক্ষাত অধ্যয়ন কৰিব লাগিব।''

নবিন্‌ধটোৰ শেষৰ উপ-শাখাটোৰ তদানীন্তন সময়ত অসমৰ সমাজ জীৱনত দেখা দিয়া বিভিন্ন পৰিৱৰ্তনসমূহ উল্লেখ কৰি ৰমন্‌যাস যুগৰ সময়ছোৱাত সৃষ্টি হোৱা সাহিত্যিক প্ৰধান ধাৰা কেইটা বা বৈশিষ্ট্যসমূহ লিপিবিদ্ধ কৰিছে। উপ-শাখাটোৰ শিৰোনাম হ'ল – 'সমসাময়িক প্ৰভাৱ'। ১৮৮৯-১৯৪০ চনৰ সময়ছোৱাত অসমৰ ৰাজনৈতিক, সামাজিক, অৰ্থনৈতিক আৰু সাংস্কৃতিক জীৱনৰ অমূল পৰিৱৰ্তন ঘটিল। বিশেষকৈ যোগাযোগ ব্যৱস্থাৰ; ইয়াৰ ফলস্বৰূপে অসমীয়া সমাজ-জীৱনত অভূতপূৰ্ব পৰিৱৰ্তন সংঘটিত হ'ল, একশ্ৰেণীৰ শিক্ষিত নিম্নমধ্যবিত্ত অসমীয়াৰ সৃষ্টি হয়। এই বিষয়ে সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই বহলাই আলোচনা কৰি অসমীয়া সাহিত্যতো যে তাৰ ছাপ পৰিল সেই কথা ব্যক্ত কৰিছে। আনহাতে ৰাজনৈতিক দিশতো ধীৰে ধীৰে সংঘটিত হোৱা পৰিৱৰ্তনসমূহো শৰ্মা ডাঙৰীয়াই উল্লেখ কৰিছে। ভাৰতৰ স্বাধীনতা সংগ্ৰামৰ বিভিন্ন ঘটনা-পৰিঘটনাই অসমৰো ৰাজনৈতিক প্ৰক্ষোভক ঘনে ঘনে কেনেদৰে সলনি কৰিছিল তাৰো চমু পৰিচিতি দাঙি ধৰিছে। সমসাময়িক অসমীয়া উপন্যাস, কবিতা আৰু আন ৰচনাতো যে স্বাধীনতা যুদ্ধৰ প্ৰত্যক্ষ বা পৰোক্ষ প্ৰভাৱত পৰিছিল সেই কথাও উনুকিয়াইছে। তওঁৰ ভাষাৰে উপন্যাস, কবিতাৰ উপৰি ''বহু গল্প আৰু প্ৰবন্ধত স্বাধীনতাৰ বাণী, অৰ্থনৈতিক পুনৰগঠনৰ আঁচনি আৰু সংকেত দাঙি ধৰা দেখা যায়।''

নবিন্‌ধটোৰ শেষত এই অৰ্ধশতিকা কালছোৱাত অসমীয়া সাহিত্যত দেখা পোৱা প্ৰধান ধাৰা কেইটা ক্ৰমানুসাৰে উল্লেখ কৰিছে। ইতিমধ্যে মূল পাঠত সেইখিনি আছে বাবে ইয়াত আৰু পুনৰাই উল্লেখ কৰা নহ'ল। উল্লেখযোগ্য যে, এই বৈশিষ্ট্য কেইটা তওঁ তওঁৰ সাহিত্যিক বুৰঞ্জীখনৰ পৰৱৰ্তী অধ্যায়টোত বহলাই আলোচনা কৰিমি বুলি কৈ অধ্যায়টোৰ সামৰণি মাৰিছে। আমাৰ পাঠ্যবিষয়ত সেই অংশটো অন্তৰ্ভুক্ত নোহোৱাৰ হেতু ইয়াত বহলাই আলোচনা কৰা নহ'ল।

সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাৰ জীৱন আৰু কৃতি সম্পৰ্কে কৰা আলোচনাত আমি কৈ আহিছোঁ যে, সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই অতি বিজ্ঞানসন্মতভাৱে সাহিত্যিক বুৰঞ্জী ৰচনাত অগ্ৰসৰ হৈছিল আৰু তাৰ মাজত তওঁৰ গভীৰ অধ্যয়ন পুষ্ট মনৰ প্ৰমাণ পোৱা যায়। আমাৰ পাঠ্যবিষয়ত অন্তৰ্ভুক্ত তওঁৰ 'ৰমন্‌যাসৰ যুগ' শীৰ্ষক পাঠটোৰ পৰাই তওঁৰ বিজ্ঞান মানসতাৰ প্ৰমাণ পোৱা যায়। ঊনবিংশ শতিকাৰ শেষৰ ফালে কলিকতা [অধুনা কলকাতা]ত পঢ়ি থকা কেইজনমান উদ্‌দ্যমী ছাত্ৰই ইংৰাজী সাহিত্য তথা সমসাময়িক বাংলা সাহিত্য অধ্যয়ন কৰি এক নব্য কাব্য ধাৰাৰ প্ৰবৰ্তি আগ্ৰহান্বিত তথা অনুপ্ৰাণিত হৈ অসমীয়া সাহিত্যিক ভঁৰাল চহকী কৰি তুলিলৈ জোনাকী নামৰ এখন কাকত প্ৰকাশ কৰিলে। সেই কাকতখনকে কেন্দ্ৰ হিচাপে লৈ অসমীয়া সাহিত্যত ৰোমাণ্টিকিতাৰ ঢল নামে। অসমীয়া সাহিত্যাকাশত এই নব্য ধাৰাটি কেনেদৰে প্ৰজ্বলিত হৈ অসমীয়া সাহিত্যিক এক নতুন দিগ্‌দৰ্শন কৰালে সেই বিষয়ে অতি সুন্দৰভাৱে, তথ্যপূৰ্ণভাৱে সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই তওঁৰ পাঠটোত আলোচনা কৰিছে।

W অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ১: কমিান চনত কাৰ সম্পাদনাত জোনাকী নামৰ কাকতখন প্ৰকাশ কৰিলৈ লোৱা হয়?

.....

.....

প্ৰশ্ন নং ২: জ'নাকী কাকতৰ সমসাময়িকিভাৱে প্ৰকাশ পোৱা আনখন কাকতৰ নাম কি আৰু সেইখন ক'ন চনত প্ৰকাশ পাইছিল?

.....

.....

প্ৰশ্ন নং ৩: অসমীয়া সাহিত্যিৰ 'ৰমন্‌যাসৰ যুগ' বুলি ক'লে ক'নখনি সময়সীমাক বুজা যায়?

২ ১১.৪ অধ্যায়টিৰি পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- এই অধ্যায়টোৰ পৰা আমি অসমীয়া সাহিত্যিৰ আন এগৰাকী ইতিহাসকাৰ ড° সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাৰ জীৱন আৰু সাহিত্য কৃতি সম্পৰ্কে চমুকৈ জানিব পাৰিলোঁ। সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মা অসমীয়া সাহিত্য-সংস্কৃতিক ভাৰতীয় প্ৰেক্ষাপটত প্ৰতিষ্ঠা কৰিবিলৈ যত্নপৰ এজন একনিষ্ঠ সাধক। তেওঁৰ সমগ্ৰ চিন্তা-চৰ্চা তথা কৰ্মৰ কেন্দ্ৰবিন্দু হ'ল 'অসমৰ সাংস্কৃতিক ঐতিহ্যানুসন্ধান'।
- এই অধ্যায়ত অধ্যয়ন কৰা সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাৰ 'ৰমন্‌যাসৰ যুগ' শীৰ্ষক পাঠটোত তেওঁৰ অসমীয়া সাহিত্যিৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত নামৰ সাহিত্যিৰ বুৰঞ্জীখনৰ এটা অধ্যায়। ঊনবিংশ শতিকাৰ শেষৰ ফালে কলিকতা [অধুনা কলকাতা]ত পঢ়ি থকা কইেজনমান উদ্দ্যমী ছাত্ৰই ইংৰাজী সাহিত্য তথা সমসাময়িক বাংলা সাহিত্য অধ্যয়ন কৰি এক নব্য কাব্য ধাৰাৰ প্ৰৰ্তি আগ্ৰহান্বিত তথা অনুপ্ৰাণিত হৈ অসমীয়া সাহিত্যিৰ ভঁৰাল চহকী কৰি তুলিবিলৈ জ'নাকী নামৰ এখন কাকত প্ৰকাশ কৰিলে। সেই কাকতখনকে কেন্দ্ৰ হিচাপে লৈ অসমীয়া সাহিত্যত ৰোমাণ্টিকিতাৰ ঢল নামে। অসমীয়া সাহিত্যাকাশত এই নব্য ধাৰাটি কেনেদেৰে প্ৰজ্বলিত হৈ অসমীয়া সাহিত্যিক এক নতুন দিগ্‌দৰ্শন কৰালে সেই বিষয়ে অতি সুন্দৰভাৱে, তথ্যপূৰ্ণভাৱে সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই তেওঁৰ পাঠটোত আলোচনা কৰিছে।

১১.৫ অধিক জানিবলৈ

শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ (১৯৮১); *অসমীয়া সাহিত্যিৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত* ; সৌমাৰ প্ৰকাশ।

শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ (১৯৫৯); *অসমীয়া সাহিত্যিৰ ইতিবৃত্ত* ; বাণী প্ৰকাশ।

শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ (১৯৭৬); *অসমীয়া উপন্যাসৰ গতিধাৰা* ; লয়াৰ্ছ বুক ষ্টল।

শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ (১৯৮৪); *ৰামায়ণৰ ইতিবৃত্ত* ; অসম প্ৰকাশন পৰিষদ।

শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ (১৯৮৮); *পুৰণি সাহিত্য অধ্যয়ন* ; বাণী মন্দিৰ।

নেওগ, মহেশ্বৰ (১৯৬২); *অসমীয়া সাহিত্যিৰ ৰূপৰেখা* ; চন্দ্ৰ প্ৰকাশ।

বৰুৱা, বিৰিঞ্চিকুমাৰ (১৯৬৮); *অসমীয়া সাহিত্যিৰ বুৰঞ্জী*; লয়াৰ্ছ বুক ষ্টল।

১১.৬ অগ্রগতিৰ খতিয়ান

১ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ১৮৬৭ চনত।

২ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ : ৰামায়ণৰ ইতিবৃত্ত কতিাপখনৰ বাবে।

৩ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ : এই পুথিখিনত ১৯৮০ চনলকৈে অসমীয়া সাহত্যিৰ আলোচনা অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হছৈে।

৪ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ : চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ সম্পাদনাত ১৮৮৯ চনৰ জানুৱাৰী মাহৰ পৰা জোনাকী কাকতখন প্ৰকাশ কৰবিলৈে লোৱা হয়।

৫ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ : বজিুলী, প্ৰকাশ পাইছলি ১৮৯০ চনত।

৬ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ : অসমীয়া সাহত্যিৰ ৰমন্‌যাসৰ যুগ বুলি ক'লে ১৮৮৯-১৯৪০ চনৰ সময়সীমাক বুজা যায়।

M ১১.৭ আৰ্হি প্ৰশ্ন

ক) বস্তুধৰ্মী প্ৰশ্ন

প্ৰশ্ন ১ : তলত দিয়া প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ লিখক—

প্ৰশ্ন ১ :সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাৰ জীৱন সম্পৰ্কে চমুকৈ লিখি তেওঁৰ সাহিত্যকৰ্মৰ পৰিচয় দিয়ক।

প্ৰশ্ন ২: "সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাৰ সাহিতসৃষ্টিৰ কেন্দ্ৰবিন্দুত অৱস্থান কৰিছে অসমৰ সাংস্কৃতিক ঐতিহ্যান্বেষণ" – কথাষাৰৰ যুক্তি-যুক্ততা প্ৰতিপন্ন কৰক।

প্ৰশ্ন ৩ :অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰমন্যাসিক আন্দোলন কেনেদৰে সূচনা হ'ল? চমুকৈ লিখক।?

খ) চুটি প্ৰশ্ন (১৫০ শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰ লিখক)

প্ৰশ্ন ৪ :অসমীয়া সাহিত্যলৈে জোনাকী কাকতৰ অৱদান কি? আলোচনা কৰক।

প্ৰশ্ন ৫ :অসমীয়া সাহিত্যত ৰমন্যাস দৃষ্টিভংগী আৰম্ভ হোৱাৰ ক্ষেত্ৰত বঙালী সাহিত্যৰ প্ৰভাৱ সম্পৰ্কে এটি আলচ যুগুত কৰক।

প্ৰশ্ন ৬ :সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই নিবন্ধটোৰ উল্লেখ কৰা 'ৰমন্যাসৰ যুগ'ৰ কালছোৱাত অসমীয়া সাহিত্যত দেখা পোৱা প্ৰধান ধাৰা কেইটা কি কি?

গ) ৰচনাধৰ্মী প্ৰশ্ন (৩০০-৫০০ শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰ লিখক)

প্ৰশ্ন ৭ : ৰমন্যাস যুগৰ সময়ছোৱাৰ অসমীয়া সমাজ জীৱন সম্পৰ্কে এটি আলচ যুগুত কৰক।

প্ৰশ্ন ৮:– ৰমন্যাস যুগৰ অভিব্যক্তিৰ অভ্যাস, ৰোমাণ্টিক সাহিত্যৰ বৈশিষ্ট্য।